

وَ لَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ (51)
 الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ (52)
 وَإِذَا يُتْلَى عَلَيْهِمْ قَالُوا آمَنَّا بِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَا إِنَّا
 كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ (53) أُولَئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ
 مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَ يَذَرُوعُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةِ وَ مِمَّا
 رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ (54) وَ إِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا
 عَنْهُ وَ قَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَ لَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ
 عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ (55) إِنَّكَ لَا تَهْدِي
 مَنْ أَحْبَبْتَ وَ لَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَ هُوَ أَعْلَمُ
 بِالْمُهْتَدِينَ (56) وَ قَالُوا إِن نَّتَّبِعِ الْهُدَى مَعَكَ
 نُتَخَطَّفُ مِنْ أَرْضِنَا أَوْ لَمْ نُمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا
 يُجْبَى إِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رِزْقًا مِنْ لَدُنَّا وَ لَكِنَّ

أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ (57) وَ كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ
 بَطَرَتْ مَعِيشَتَهَا فَتِلْكَ مَسَاكِنُهُمْ لَمْ تُسْكَنْ مِنْ
 بَعْدِهِمْ إِلَّا قَلِيلًا وَ كُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ (58) وَ مَا
 كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَى حَتَّى يَبْعَثَ فِي أُمِّهَا
 رَسُولًا يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَ مَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَى إِلَّا
 وَ أَهْلُهَا ظَالِمُونَ (59) وَ مَا أُوتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ
 الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ زِينَتُهَا وَ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَ أَبْقَى أ
 فَلَا تَعْقِلُونَ (60)

Now have We brought them the word in order that they may receive admonition. Those to whom We sent the Book before this,- they do believe in this (revelation): and when it is recited to them, they say: "We believe therein, for it is the truth from our Lord: indeed we have been Muslims (bowing to Allah's will) from before this. Twice will they be given their reward, for that they have persevered, that they avert evil with good, and that they spend (in charity) out of what We have given them. And when they hear vain talk, they turn away therefrom and say: "To

us our deeds, and to you yours; peace be to you: we seek not the ignorant." It is true thou wilt not be able to guide every one, whom thou lovest; but Allah guides those whom He will and He knows best those who receive guidance. They say: "If we were to follow the guidance with thee, we should be snatched away from our land." Have We not established for them a secure sanctuary, to which are brought as tribute fruits of all kinds,- a provision from Ourselves? But most of them understand not. And how many populations We destroyed, which exulted in their life (of ease and plenty)! Now those habitations of theirs, after them, are deserted,- all but a (miserable) few! and We are their heirs! Nor was thy Lord the one to destroy a population until He had sent to its centre a messenger, rehearsing to them Our signs; nor are We going to destroy a population except when its members practise iniquity. The (material) things which ye are given are but the conveniences of this life and the glitter thereof; but that which is with Allah is better and more enduring: will ye not then be wise?

اور (نصیحت کی) بات پے در پے ہم انہیں پہنچا چکے ہیں تاکہ وہ غفلت سے بیدار ہوں۔ جن لوگوں کو اس سے پہلے ہم نے کتاب دی تھی وہ اس (قرآن) پر ایمان لاتے ہیں۔ اور جب یہ اُن کو سُنا یا جاتا ہے تو وہ کہتے ہیں کہ "ہم اس پر ایمان لائے، یہ واقعی حق ہے ہمارے رب کی طرف سے، ہم تو پہلے ہی سے مسلم ہیں"۔ یہ وہ لوگ ہیں جنہیں ان کا اجر دوبار دیا جائے گا اُس ثابت قدمی کے بدلے جو انہوں نے دکھائی۔ وہ بُرائی کو بھلائی سے دفع کرتے ہیں اور جو کچھ رزق ہم نے انہیں دیا

ہے اس میں سے خرچ کرتے ہیں۔ اور جب انہوں نے بیہودہ بات سنی تو یہ کہہ کر اس سے کنارہ کش ہو گئے کہ "ہمارے اعمال ہمارے لیے اور تمہارے اعمال تمہارے لیے، تم کو سلام ہے، ہم جاہلوں کا سا طریقہ اختیار نہیں کرنا چاہتے۔" اے نبیؐ، تم جسے چاہو اسے ہدایت نہیں دے سکتے، مگر اللہ جسے چاہتا ہے ہدایت دیتا ہے اور وہ ان لوگوں کو خوب جانتا ہے جو ہدایت قبول کرنے والے ہیں۔ وہ کہتے ہیں "اگر ہم تمہارے ساتھ اس ہدایت کی پیروی اختیار کر لیں تو اپنی زمین سے اُچک لیے جائیں گے۔" کیا یہ واقعہ نہیں ہے کہ ہم نے ایک پر امن حرم کو ان کے لیے جائے قیام بنادیا جس کی طرف ہر طرح کے ثمرات کھچے چلے آتے ہیں، ہماری طرف سے رزق کے طور پر؟ مگر ان میں سے اکثر لوگ جانتے نہیں ہیں۔ اور کتنی ہی ایسی بستیاں ہم تباہ کر چکے ہیں جن کے لوگ اپنی معیشت پر اترا گئے تھے۔ سودیکھ لو، وہ ان کے مسکن پڑے ہوئے ہیں جن میں ان کے بعد کم ہی کوئی بسا ہے، آخر کار ہم ہی وارث ہو کر رہے۔ اور تیرا رب بستیوں کو ہلاک کرنے والا نہ تھا جب تک کہ ان کے مرکز میں ایک رسول نہ بھیج دیتا جو ان کو ہماری آیات سُناتا۔ اور ہم بستیوں کو ہلاک کرنے والے نہ تھے جب تک کہ ان

کے رہنے والے ظالم نہ ہو جاتے۔ تم لوگوں کو جو کچھ بھی دیا گیا ہے وہ محض دُنیا کی زندگی کا سامان اور اس کی زینت ہے، اور جو کچھ اللہ کے پاس ہے وہ اس سے بہتر اور باقی تر ہے۔ کیا تم لوگ عقل سے کام نہیں لیتے؟

और (नसीहत की) बात पै-दर-पै हम उन्हें पहुँचा चुके हैं ताकि वे ग़फ़लत से बेदार हों | जिन लोगों को इससे पहले हमने किताब दी थी वे इस (कुरआन) पर ईमान लाते हैं | और जब यह उनको सुनाया जाता है तो वे कहते हैं कि “हम इसपर ईमान लाए, यह वाकई हक़ है हमारे रब की तरफ़ से, हम तो पहले ही से मुसलिम हैं |” ये वे लोग हैं जिन्हें इनका अज़्र दो बार दिया जाएगा उस साबितक़दमी के बदले जो उन्हें दिखाई | वे बुराई को भलाई से दफ़ा करते हैं और जो कुछ रिज्क हमने उन्हें दिया है उसमें से खर्च करते हैं | और जब उन्होंने बेहूदा बात सुनी तो यह कहकर उससे किनाराकश हो गए कि “हमारे आमाल हमारे लिए और तुम्हारे आमाल तुम्हारे लिए, तुमको सलाम है, हम जाहिलों का-सा तरीक़ा इख़तियार करना नहीं चाहते |” ऐ नबी, तुम जिसे चाहो उसे हिदायत नहीं दे सकते, मगर अल्लाह जिसे चाहता है हिदायत देता है, और वह उन लोगों को ख़ूब जानता है जो हिदायत क़बूल करनेवाले हैं | वे कहते हैं, “अगर हम तुम्हारे साथ इस हिदायत की पैरवी इख़तियार कर लें तो अपनी ज़मीन से उचक लिए

जाएँगे ।” क्या यह वाक़िया नहीं है कि हमने एक पुरअम्ल ‘हरम’ को इनके लिए जाये-कियाम बना दिया जिसकी तरफ़ हर तरह के समरात खिंच चले आते हैं, हमारी तरफ़ से रिज्क के तौर पर? मगर इनमें से अकसर लोग जानते नहीं हैं । और कितनी ही ऐसी बस्तियाँ हम तबाह कर चुके हैं जिनके लोग अपनी रोज़ी पर इतरा गए थे । सो देख लो, वे इनके मसकन पड़े हुए हैं जिसमें उनके बाद कम ही कोई बसा है, आखिरकार हम ही वारिस होकर रहे । और तेरा रब बस्तियों को हलाक करनेवाला न था जब तक कि उनके मर्कज़ में एक रसूल न भेज देता जो उनको हमारी आयात सुनाता । और हम बस्तियों को हलाक करनेवाले न थे जब तक कि उनके रहनेवाले ज़ालिम न हो जाते । तुम लोगों को जो कुछ भी दिया गया है वह महज़ दुनिया की ज़िन्दगी का सामान और उसकी ज़ीनत है, और जो कुछ अल्लाह के पास है वह उससे बेहतर और बाक़ीतर है । क्या तुम लोग अक्ल से काम नहीं लेते?